NURT 2 (2015), s. 459-460

Recenzja

Michał Łyszczarz, *Młode pokolenie polskich Tatarów. Studium przemian generacyjnych młodzieży w kontekście religijności muzułmańskiej oraz tożsamości etnicznej*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn-Białystok 2013, 318 s. ISBN 978-83-64358-21-0

Marek M. Dziekan
mmdziekan@interia.pl
Uniwersytet Łódzki

Tatarzy polscy, zwani także Tatarami litewskimi i Tatarami polsko-litewskimi, stanowią w ostatnich latach częsty temat badań zarówno o charakterze kulturoznawczym, jak i religioznawczym, literackim i socjologicznym. Wynika to z jednej strony z zainteresowania islamem jako takim, na co wpływa sytuacja polityczna w świecie, z drugiej zaś – z zainteresowania mniejszościami religijnymi i etnicznymi i ich funkcjonowaniem w społeczeństwie polskim. Polska należy do krajów stosunkowo jednolitych etnicznie i religijnie, dlatego tym ważniejsze jest opisanie tych nielicznych mniejszości, które wśród nas żyją.

Oto mamy przed sobą kolejną pracę poświęconą Tatarom w Polsce. Zapytać można, czy po ukazaniu się jak dotąd kilku, czasem bardzo obszernych opracowań na ich temat (zwłaszcza wydanej w 1999 roku książki K. Warmińskiej z tożsamością tatarską w tytule) są jeszcze jakieś niepodjęte w ramach tej problematyki zagadnienia? Lektura książki M. Łyszczarza pozwala na to pytanie odpowiedzieć jednoznacznie twierdząco. Wynika to w pierwszym rzędzie z uściślenia tematu – jest nim tożsamość i związane z nią problemy badane w środowisku młodego pokolenia Tatarów. Tego pokolenia, które w ogromnym stopniu wydane jest „na pastwę" nowoczesności i pseudonowoczesności, która często oznacza daleko posuniętą uniformizację.

M. Łyszczarz przeprowadził szeroko zakrojone badania nad młodym pokoleniem wspólnoty tatarskiej w Polsce. Fragmentaryczne wyniki prezentowane były już przez niego w kilkunastu artyku-

łach i wystąpieniach konferencyjnych w różnych ośrodkach krajowych. Efekty ostateczne tych badań, zawarte w recenzowanej pracy, okazały się niezwykle interesujące i dają asumpt do porównań z wynikami podobnych badań przeprowadzanych wśród polskiej młodzieży, którą umownie można nazwać „katolicką". Tego rodzaju porównania niewątpliwie umożliwią uzyskanie szerszego obrazu młodego pokolenia Polaków. Sama zaś praca Łyszczarza pozwala na przeanalizowanie systemu wartości tatarskiej młodzieży, a przede wszystkim zmian, jakim on uległ, zmian które w omawianej książce zostały dobitnie zasygnalizowane w podziale młodego pokolenia na trzy kategorie: „uczniowie", „bunczuk" i „halaka". Podział ten został bardzo dobrze uzasadniony i udokumentowany, i będzie mógł, przynajmniej przez jakiś czas, służyć jako modelowy.

Monografia obejmuje bardzo szerokie spektrum zagadnień, których nie ma powodu w tym miejscu wymieniać. Dość powiedzieć, że trudno byłoby wskazać na znaczące luki w tym obrazie, uwzględniającym zarówno aspekt historyczny kształtowania się wspólnoty polskich Tatarów, jak i aspekt religijny (na tle porównawczym – różnice między islamem „ortodoksyjnym" a „tatarskim"). Na czoło wysuwa się oczywiście aspekt społeczno-kulturowy, od strony metodologicznej opracowany w sposób niebudzący zastrzeżeń.

Wywód został przeprowadzony logicznie i konsekwentnie. Najpierw omówione zostały zagadnienia teoretyczne związane z etnicznym i religijnym aspektem tożsamości. Rozdział ten napisany został w taki sposób, by nadmiernie nie obciążać książki teoriami – jest mowa dokładnie o tym, do czego autor odnosi się w dalszych częściach pracy. W kolejnych rozdziałach rozwijane są konkretne zagadnienia istotne dla tematu książki. I tutaj należy wskazać na dyscyplinę wywodu.

Książka Michała Łyszczarza *Młode pokolenie polskich Tatarów. Studium przemian generacyjnych młodzieży w kontekście religijności muzułmańskiej oraz tożsamości etnicznej* wnosi bardzo wiele do naszej wiedzy o Tatarach, o przemianach i cechach ich tożsamości. Szczególnie ważne jest to w czasach, kiedy dyskurs tożsamościowy często przeciwstawia się globalizacji, niwelującej naturalne różnice wewnątrz ludzkich społeczności.